

**การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
กรณีศึกษา กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี
ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ***
**Community Products Development for Create Value-Added :
A Case Study of Guava Community Enterprise of Ban Bang
Suk Ki Village, Pa Rakam Subdistrict, Pak Phanang
District, Nakhon Si Thammarat Province**

ณัฐริกา ชัยรัตน์, ธมลวรรณ บุญมา, พิชานันท์ แก่นทอง
และชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

Nattarika Chairat, Thamonwan Boonma, Pichanan Kaenthong
and Chonlada Sangmanee Sirisatidkid

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Thailand

Corresponding Author, Email: schonlada2516@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

* ได้รับบทความ: 15 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 26 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 27 พฤศจิกายน 2563

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีเกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2547 โดยกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีมีความต้องการที่จะยกระดับการตลาดและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องการให้ผลิตภัณฑ์ฝรั่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของฝรั่งในพื้นที่ คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร นักเรียนโรงเรียนวัดป่าระกำ และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมแต่งแต้มจินตนาการด้วยการออกแบบระบายสีโลโก้กลุ่มและให้สมาชิกกลุ่มคัดเลือกผลงานของนักเรียนเพื่อใช้เป็นโลโก้ประจำกลุ่ม จากนั้นได้มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใส่ถุงบิวตี้ที่ใช้รับประทานคู่กับฝรั่ง นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการกิจกรรมการห่อผลฝรั่งที่ถูกหลักอนามัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในชุมชน ตลอดจนการดำเนินการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่งในพื้นที่แปลงสาธิตของโรงเรียนวัดป่าระกำเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนและโรงเรียน สำหรับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ฝรั่งบ้านบางสุขชี ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีมีการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรม และการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกและการดูแลรักษาฝรั่ง รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อยอดหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่ง ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์; ผลิตภัณฑ์ชุมชน; การสร้างมูลค่าเพิ่ม

Abstract

The purposes of this research were 1) to examine the general conditions of guava community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village, Pa Rakam subdistrict, Pak Phanang district, Nakhon Si Thammarat province. 2) to develop the product in order to create value added for guava community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village, Pa Rakam subdistrict, Pak Phanang district, Nakhon Si Thammarat province. and 3) to investigate the support and development approaches for enhancing and creating

value-added under the community product for guava community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village, Pa Rakam subdistrict, Pak Phanang district, Nakhon Si Thammarat province. The action research was used as the research design.

The results showed that: guava community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village were established in 2004 by integrating farmers in order to exchange information about agriculture. The community enterprise aimed to increase the marketing and the standard of products as well as to promote its products to be well known especially the unique of guava fruit in the local area as geographical indication. The research team conducted the current project by organizing activities with farmers and students of Wat Pa Rakam School and related parties. The students participate in creative activities by designing and painting group logos. After that group members select their work to use as a group logo. Furthermore, there is an activity to develop packaging for putting plum powder eaten with Guava fruits. In additional, the guavas are wrapped with hygienic packaging. Additionally, this research focused on participation of children and youth in the community by expanding the area for breeding guava in demonstration plot at Wat Pa Rakam school for the significant benefits to the students and school. The approaches for promoting and developing in creating value-added of production of guava from community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village are as follows; to support and encourage the community enterprise of Ban Bang Suk Ki Village to collaborate in concrete groups, to educate about cultivating and caring of guava for growers including processing of the production of guava and leading to further work in the future, as well as to transfer the knowledge and the local wisdom on planting and processing the production of guava to the next generation through learning process emphasizing participation

Keywords: product development; community products; create value-added

1. บทนำ

อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก พืชเศรษฐกิจทางการเกษตรที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวบ้านในพื้นที่อำเภอปากพนัง ได้แก่ ฝรั่ง ซึ่งปลูกมากในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากพื้นที่อำเภอปากพนัง เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีดิน 3 รส ได้แก่ รสเปรี้ยว รสจืด และรสเค็ม ด้วยความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าวส่งผลให้การปลูกฝรั่งในพื้นที่ได้ผลผลิตดี และมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ กล่าวคือ มีลักษณะกรอบ หวาน และหอม เป็นต้น

กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีเกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรในแปลงเกษตรของตนเอง และต่อมาได้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้การส่งเสริมและสนับสนุน ส่งผลให้ฝรั่งในพื้นที่บ้านบางสุขชีสามารถเพาะปลูกและให้ผลผลิตเพิ่มปริมาณมากขึ้น ประกอบกับรสชาติของฝรั่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ จึงทำให้ผลฝรั่งของบ้านบางสุขชีเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก กลุ่มจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งของกลุ่มให้มีเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงความเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ด้วยการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเลือกศึกษากลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มและชุมชน ซึ่งกลุ่มสามารถนำผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ฝรั่ง ไปสู่การพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการต่อยอดสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ และนอกจากการสร้างมูลค่าเพิ่มแล้วยังเป็นการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอีกด้วย ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง (Self Reliance) ได้อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบ้านดง จังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ระยะเตรียมการ (Preparation Phase) ก่อนที่คณะผู้วิจัยจะปฏิบัติงานการวิจัย ได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา

1.2 ระยะการทำวิจัย (Research Phase) คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบ้านดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

1.3 ระยะการจัดทำแผน (Planning Phase) คณะผู้วิจัยได้นำเอาปัญหาและความต้องการของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี มาใช้เป็นหลักในการพัฒนา โดยร่วมมือกับเกษตรกร นักเรียนโรงเรียนวัดป่าระกำ และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ 1) กิจกรรมการออกแบบโลโก้กลุ่ม 2) กิจกรรมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใส่ซองบ๊วย 3) กิจกรรมการห่อผลฝรั่งที่ถูกหลักอนามัย และ 4) กิจกรรมการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่ง

1.4 ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase) คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี โดยเน้นการปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร นักเรียนโรงเรียนวัดป่าระกำ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.5 ระยะการติดตามประเมินผล (Monitoring and Evaluation Phase) หลังจากคณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี คณะผู้วิจัยได้ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบการตลาด ราคาของสินค้า ปริมาณการสั่งซื้อหรือออเดอร์ (Order) ที่เพิ่มขึ้น ความสวยงาม และความสะอาดของผิวผลฝรั่ง ตลอดจนปริมาณการเน่าเสียของผลฝรั่ง อีกทั้งการเจริญเติบโตของต้นฝรั่งในพื้นที่แปลงสาธิตโรงเรียนวัดป่าระกำ ซึ่งเป็นพื้นที่ขยายผล

2. **พื้นที่ในการวิจัย** ได้แก่ พื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี และคณะผู้วิจัยได้เลือกสวนของนางจิรารวรรณ ขุนเนียม เป็นพื้นที่นำร่อง (Pilot Area) ในการศึกษา เนื่องจากสวนฝรั่งของนางจิรารวรรณ ขุนเนียม มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ทั้งการปลูกตามหลักวิชาการและการจัดการในเรื่องของระบบน้ำ และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่งเพื่อขยายผลในพื้นที่แปลงสาธิตโรงเรียนวัดป่าระกำ หมู่ที่ 3 บ้านป่าระกำ ตำบลป่าระกำ อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. **ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)** จำนวน 8 คน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าระกำ จำนวน 1 คน ผู้ดูแลแปลงสาธิตโรงเรียนวัดป่าระกำ จำนวน 1 คน และทีมพัฒนาคุณภาพชีวิตป่าระกำ จำนวน 4 คน

4. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกต (Observation) ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant-Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อทำความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Perspective) ตามสภาพธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) และตามบริบท (Context)

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี

บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนชนบท ตามประวัติเล่ากันว่า สภาพพื้นที่มีป่าเป็นลักษณะป่าโปร่ง มีต้นหญ้าชนิดหนึ่งคล้ายต้นอ้อย แต่ขนาดลำต้นเล็กกว่าขึ้นโดยทั่วไปเต็มพื้นที่ ต้นหญ้างัดกล่าวชาวบ้าน เรียกว่า “ต้นระกำ” ต่อมาเมื่อราษฎรมาอยู่อาศัยมากขึ้น ราษฎรได้ตัดถางต้นระกำและต้นไม้เพื่อใช้เป็นที่ทำกินและเป็นที่อยู่อาศัย ได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านและตำบล พร้อมกับตั้งชื่อตำบลแห่งนี้ว่า “ตำบลป่าระกำ” ในอดีตตำบลป่าระกำเคยเป็นแหล่งอยู่อาศัยของพื้นที่อำเภอบางแพ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลป่าระกำเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตรและให้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นปาล์มน้ำมัน ฝรั่ง มะพร้าว ผัก และกล้วยน้ำว้า เป็นต้น สำหรับการตั้งบ้านหรือการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในชุมชนจะมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบกระจ่าย (Isolated Settlement) และมีพื้นที่ว่างเหมาะสำหรับการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลป่าระกำยังมีคลองไหลผ่านพื้นที่ จำนวน 2 สาย คือ คลองเหมก และ

คลองป่าระกำ ซึ่งเป็นลำคลองที่เกิดตามธรรมชาติ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2559)

สำหรับกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี พบว่า เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มขึ้นภายใต้ชื่อ “กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี” เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉพาะวิธีการดูแลและรักษาแปลงฝรั่ง ซึ่งก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2547 มีสมาชิกเข้าร่วม ประมาณ 20 คน มีพื้นที่สวนฝรั่งทั้งหมด ประมาณ 150 ไร่ โดยกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรทำให้กลุ่มได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านต่าง ๆ

โดยผลิตภัณฑ์ฝรั่งของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นรายได้หลักของสมาชิกกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มจะมีรายได้จากการเก็บฝรั่งจำหน่ายปีละประมาณ 2-3 ครั้ง ดังนั้นการประกอบอาชีพปลูกฝรั่งจึงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มได้เป็นอย่างดี สำหรับการปลูกฝรั่งของกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีนิยมใช้วิธีการขุดร่องน้ำ และบนเนินร่องน้ำจะปลูกฝรั่ง 2 แถว ระยะห่างระหว่างแถว ประมาณ 2-3 เมตร เนื่องจากการให้ผลผลิตของฝรั่งจะขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการน้ำเป็นสำคัญ ดังนั้นการปลูกฝรั่งจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการขุดร่องน้ำ ซึ่งในพื้นที่ชุมชนบ้านบางสุขชีจะปลูกฝรั่ง 2 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์กิมจู และพันธุ์แป้นสีทอง ความแตกต่างของผลฝรั่งของทั้งสองสายพันธุ์ ได้แก่ ฝรั่งกิมจูจะมีลักษณะผลเล็ก กรอบ และหวาน ส่วนสายพันธุ์แป้นสีทองผลจะมีขนาดใหญ่ สำหรับการดูแลและบำรุงรักษาต้นฝรั่งในทุกขั้นตอนจะไม่ใช้สารเคมี ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มจะคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นหลัก

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและไม่มีปัญหาด้านการตลาด แต่จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่ม พบว่า กลุ่มมีความต้องการที่จะยกระดับการตลาดและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของฝรั่งในพื้นที่บ้านบางสุขชี รวมทั้งการแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร นักเรียนโรงเรียนวัดป่าระกำ และผู้เกี่ยวข้อง โดย

ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมแต่งแต้มจินตนาการร่วมกันโดยการออกแบบระบายสีโลโก้กลุ่ม (Logo) จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มคัดเลือกผลงานของนักเรียนที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นโลโก้ประจำกลุ่มของกลุ่มหมู่บ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบางแพ จังหวัด นครศรีธรรมราช

ต่อมาเมื่อได้โลโก้ที่แสดงถึงที่มาและเอกลักษณ์ของหมู่บ้านบางสุขชีแล้วก็นำไปทำเป็นสติ๊กเกอร์สำหรับใช้ติดบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และได้มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใส่ผงบววยที่ใช้รับประทานคู่กับฝรั่ง จากเดิมเกษตรกรใช้ถุงพลาสติกใสบรรจุผงบววย ต่อมาได้พัฒนาเป็นกระปุกใส่ที่มีขนาดเล็กและมีฝาปิด พร้อมติดสติ๊กเกอร์โลโก้กลุ่ม ทำให้สามารถปรับราคาการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้น จากเดิมผงบววยจำหน่ายราคาถุงละ 5 บาท หรือแจกฟรีให้กับลูกค้า เมื่อเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์สามารถจำหน่ายได้ กระปุกละ 10 บาท นอกจากนี้ยังมีการนำสติ๊กเกอร์โลโก้ที่ได้ไปติดบนถุงที่ใช้สำหรับบรรจุผล ฝรั่งอีกด้วย ซึ่งจากการนำไปจำหน่ายผ่านตลาดทำให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งทาง กลุ่มและคณะผู้วิจัยต้องการที่ยกระดับตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ฝรั่งของกลุ่มสามารถนำไปจำหน่าย ในตลาดได้อย่างแพร่หลายและทั่วถึงมากขึ้น โดยเฉพาะการจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า เงื่อนไข สำคัญอย่างหนึ่งที่คณะผู้วิจัยและกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกัน นั่นก็คือ การได้มาซึ่งผลฝรั่งจะต้อง มีกรรมวิธีที่สะอาดและถูกหลักอนามัย คณะผู้วิจัยจึงดำเนินกิจกรรมการห่อผลฝรั่งที่ถูกหลัก อนามัย โดยให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะนักเรียนโรงเรียน วัดป่าระกำ โดยการปรับเปลี่ยนการห่อผลฝรั่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เริ่มทดลองการห่อแบบใหม่ใน พื้นที่สวนฝรั่งของนางจิราวรรณ ขุนเนียม เริ่มทดลองห่อผลฝรั่งแบบใหม่ จำนวน 200 ผล ทั้งนี้ เนื่องจากหากการห่อแบบใหม่ไม่ประสบผลสำเร็จก็จะเกิดความเสียหายไม่มากนัก อีกทั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจในผลผลิตที่ได้ ดังนั้นจึงต้องมีการทดลองก่อน และหากประสบผลสำเร็จก็จะ นำไปขยายผลในพื้นที่สวนฝรั่งอื่น ๆ ต่อไป จากเดิมการห่อผลฝรั่งเป็นการห่อโดยใช้กระดาษ หนังสือพิมพ์และถุงพลาสติกห่อทับ ซึ่งการห่อแบบเดิมทำให้ผลฝรั่งบางส่วนเน่าเสียและมีเชื้อรา ขาวติดที่ผลฝรั่ง อีกทั้งยังมีการซึมของหมึกพิมพ์จากกระดาษหนังสือพิมพ์ซึมลงไปบนผลฝรั่งเมื่อ โดนน้ำฝนอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้จึงมีการร่วมกันปรับเปลี่ยนวิธีการห่อผลฝรั่งให้ถูกหลักอนามัย โดยการ ทดลองเปลี่ยนมาห่อด้วยถุงกระดาษคาร์บอนที่ผ่านการฆ่าเชื้อและสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ ซึ่ง นอกจากเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคแล้วยังเป็นการช่วยลดปริมาณขยะที่เกิดจากกระดาษ

และถุงพลาสติกที่นำมาห่ออีกด้วย โดยถุงกระดาษคาร์บอนจะส่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตราคาใบละ 2 บาท ผลจากทดลองใช้ถุงกระดาษคาร์บอนห่อผลฝรั่ง พบว่า ผลฝรั่งที่ได้มีผิวสวยงาม ไม่มีเชื้อรา และไม่เน่าเสีย ทำให้ได้ผลฝรั่งที่มีคุณภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างการห่อผลฝรั่งแบบเดิมกับการห่อผลฝรั่งแบบใหม่

การเปรียบเทียบระหว่างการห่อผลฝรั่งแบบเดิมกับการห่อผลฝรั่งแบบใหม่	
รูปแบบการห่อผลฝรั่ง	
<u>การห่อผลฝรั่งแบบเดิม</u> (การห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์และถุงพลาสติก) 	<u>การห่อผลฝรั่งแบบใหม่</u> (การห่อด้วยถุงกระดาษคาร์บอน)
ผลฝรั่งที่ได้	
<u>ผลฝรั่งที่ได้จากการห่อแบบเดิม</u> ผลฝรั่งส่วนหนึ่งเน่าเสีย ผิวไม่สวย และมีเชื้อราติดบริเวณผิวเปลือกของผลฝรั่ง 	<u>ผลฝรั่งที่ได้จากการห่อแบบใหม่</u> ผลฝรั่งที่ได้ไม่เน่าเสีย มีผิวสวยงาม และไม่มีเชื้อราติดบริเวณผิวเปลือกของผลฝรั่ง

สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งที่ชาวบ้านนิยมแปรรูป นอกจากการจำหน่ายผลฝรั่งสดแล้ว ได้แก่ การแปรรูปเป็นฝรั่งแช่บ๊วย โดยการนำผลฝรั่งที่ผิวไม่สวย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการห่อผลฝรั่งที่ไม่ถูกวิธีหรือไม่ได้มาตรฐาน มาแปรรูปเป็นฝรั่งแช่บ๊วยเพื่อจำหน่าย นับเป็นการนำภูมิปัญญามาปรับประยุกต์ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยการนำผลฝรั่งที่ผิวไม่สวย ซึ่งจำหน่ายไม่ได้หรือจำหน่ายได้ในราคาไม่ดีมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำให้สามารถนำไปจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นเช่นเดียวกับราคาของผลฝรั่งสด คือ กิโลกรัมละ 30-40 บาท

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า การทำสวนฝรั่งในตำบลป่าระกำ ส่วนใหญ่จะนิยมปลูกมากในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านบางสุขชี และผลผลิตจากการปลูกสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ผู้ปลูกฝรั่งทำให้มีรายได้สามารถพึ่งตนเองได้ คณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะขยายพื้นที่ปลูกฝรั่งในพื้นที่แปลงสาธิตของโรงเรียนวัดป่าระกำ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านป่าระกำ ตำบลป่าระกำ แปลงสาธิตดังกล่าวมีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 5 ไร่ เป็นพื้นที่ของโรงเรียนที่ใช้สำหรับปลูกข้าว ผัก และผลไม้ต่าง ๆ โดยคณะผู้วิจัยต้องการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่งในพื้นที่แปลงสาธิตของโรงเรียน ป่าระกำ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ทานฝรั่งหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน และหากเหลือจากรับประทานก็สามารถนำไปจำหน่ายเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันถึงความเป็นไปได้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่งในพื้นที่ของโรงเรียนวัดป่าระกำและทุกฝ่ายเห็นด้วย จึงได้มีการดำเนินการปลูกฝรั่งในแปลงสาธิตของโรงเรียน จำนวน 50 ต้น โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ดูแลแปลงสาธิตโรงเรียน และนักเรียนโรงเรียนวัดป่าระกำ เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้ได้เกิดความตระหนักและเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก และการดูแลแปลงสาธิตการปลูกฝรั่งของโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนต่อไปในระยะยาว ทั้งในแง่ของการเรียนรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

สรุปโดยภาพรวมหลังจากการดำเนินการวิจัยโดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ พบว่าเกษตรกร กลุ่ม โรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการต่อยอดและขยายผลเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยอาศัยการเรียนรู้ และการทดลองปฏิบัติ ได้ด้วยตนเอง แม้ว่าคณะผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นแล้วก็ตาม

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ฝรั่งบ้านบางสุขชี ตำบลป่าระกำ อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีให้มีการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการกลุ่มซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม

2. การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรหรือชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับการปลูกและการดูแลรักษาฝรั่ง รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อยอดหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฝรั่งให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาดในวงกว้าง

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชีเกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพของฝรั่ง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใส่ถุงบิวที่ใช้รับประทานคู่กับฝรั่ง การสร้างโลโก้ประจำกลุ่ม และการทำสติ๊กเกอร์โลโก้กลุ่มสำหรับใช้ติดลงบนบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มไปในตัวอีกด้วย ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ อมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์ (2557) ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเรื่องของตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย การนำตราสัญลักษณ์ของชุมชนไปทำหน้าที่สื่อประชาสัมพันธ์บนฉลากสินค้าที่ชุมชนได้ผลิตขึ้นมา สามารถส่งเสริมการขายได้ ถือเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ซื้อสามารถทราบได้ว่าผู้ผลิตเป็นใคร ผลิตที่ไหน ผลิตเมื่อไร ราคาเท่าไร และมีส่วนประกอบอะไรบ้าง เมื่อต้องการกลับมาซื้ออีกซื้อได้ที่ไหน ทำให้ผู้ซื้อมีความมั่นใจเมื่อตัดสินใจเลือกซื้อ นอกจากนี้ยังพบว่าความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบรรจุภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ และกลุ่มผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มฝรั่งบ้านบางสุขชี

ที่ต้องการที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีคุณภาพและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ จิตพนธ์ ชุมเกต (2560) ที่พบว่า การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นต้องสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่น และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแกร่งขึ้น และนำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหมู่บ้านบางสุขซีเองก็เช่นเดียวกัน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์หมู่บ้านบางสุขซี ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรกลุ่มหมู่บ้านบางสุขซีให้มีการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการกลุ่มซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ปลื้มใจ สีนอากร, บัณฑิต ผังนิรันดร์ และอรุณรุ่ง วงศ์กังวาน (2554) ที่พบว่า ตัวแปรบุพปัจจัย ได้แก่ การบริหารโครงการ ผลการดำเนินงานทางการตลาด และนวัตกรรมขององค์กรส่งผลต่ออัตราผลสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นหากกลุ่มหมู่บ้านบางสุขซีมีการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนก็จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม 2) การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรหรือชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับการปลูกและการดูแลรักษาฝรั่ง รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อยอดหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฝรั่งให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาดในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ อัจฉรา มลิวงศ์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2553) ที่พบว่า แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้เป็นหน่วยงานหนุนเสริม ผลักดันและสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฯ คือ การสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกและให้สมาชิกในกลุ่มเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อพัฒนาไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับการปลูกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ฝรั่งไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ สรรพพร กุศลสง (2555) ที่พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ของชุมชนบ้านดู่ที่กลุ่มแม่บ้านตั้งเป้าหมายไว้ คือ ต้องการให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจการทอดผ้าผูกที่เป็นผลิตภัณฑ์และเอกลักษณ์ของจังหวัดเพิ่มขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการลดต้นทุนในการประกอบอาชีพการปลูกฝรั่ง เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และการกำจัดศัตรูพืชด้วยสารสกัดจากสมุนไพร เป็นต้น

1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพเสริมที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ฝรั่ง เช่น การทำผลิตภัณฑ์ฝรั่งอบแห้ง ฝรั่งกวน และน้ำฝรั่งเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหรือการต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฝรั่งเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคฝรั่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่ง

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาและเก็บข้อมูลจากพ่อค้าแม่ค้าหรือข้อมูลเกี่ยวกับด้านการตลาดที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่ง

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการขยายพื้นที่หรือแปลงสาธิตการปลูกฝรั่ง เพื่อให้เห็นพัฒนาการและผลที่เกิดขึ้นจากการขยายพื้นที่ปลูกฝรั่ง

เอกสารอ้างอิง

จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี. รายงานวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ปลื้มใจ สีนอากร บัณฑิต ผังนิรันดร์ และอรุณรุ่ง วงศ์กังวาน. (2554). บุพปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 21 (3), 657-666.
- สรวงพร กุศลส่ง. (2555). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมุกบ้านดัวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สำนักงานสภรณจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2559). *Knowledge Management ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 เรื่อง “กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวชุมชนตำบลป่าระกำ”*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานสภรณจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบางหัวเสือจังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์ ราชวมงคลธัญบุรี*, 1 (2), 126-151.
- อัจฉรา มลิวงค์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2553). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสมุนไพรมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นวดแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.